

(0:31) 7.009.7:7.073: 301.172.1 (492.936)

94-471

Boekmenstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

**het gebruik van culturele
voorzieningen elitair?**

Boekmenstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Hoofdafdeling Onderzoek en Statistiek
van de dienst Bestuursondersteuning
Gemeente Eindhoven

Samensteller:
drs. Piet de Kort

Eindhoven, april 1994

INHOUDSOPGAVE

blz

Inleiding	1
Een aantal opmerkingen vooraf:	1
- slotkonklusie	3
De belangstelling voor kunst- en cultuur naar opleidings- en Inkomensnivo	4
Deelname aan culturele activiteiten en voorzieningen naar opleidings- en inkomensnivo	5
De deelmarkten	6
Stadsschouwburg en muziekcentrum	6
Gemiddeld aantal bezoeken	9

Bijlage 1: Cultuurgegevens uit het Onderzoek Stadspanel Eindhoven, oktober 1991.

Bijlage 2: Cultuurgegevens uit het landelijk onderzoek: AVO '91 (Aanvullend Voorzieningen-onderzoek)

inleiding

De publikatie, die voor u ligt, heeft als kop: "Het gebruik van culturele voorzieningen elitair?". "Een open deur" zullen velen meteen zeggen. Over het gebruik van kunst en cultuur bestaan n.l. nogal wat stereotype opvattingen zowel in kennerskringen als onder het 'gewone volk'. Op verzoek van de wethouder van Cultuur, dr. J. van der Veen, is op een tweetal van deze stereotypen wat verder ingegaan.

Het ene stereotyp slaat op de opvatting dat het gebruik van culturele voorzieningen vooral een aangelegenheid voor slechts bepaalde groepen is, waarmee wordt bedoeld dat vooral de **hogere opgeleiden en hogere inkomens** van dit aanbod genieten.

Het andere stereotyp stond in een krantebericht (ED, 7-2-'94), waarin een reactie staat op de discussie over de gemeentelijke nota 'Het kunst- en cultuurbeleid In Eindhoven 1994-1998'. Volgens de verslaggever van het ED "ging het over centen en de steeds weer terugkerende vraag of het wel juist en rechtvaardig is dat er zoveel gemeenschapsgeld gaat naar **voorzieningen die slechts door enkelen bezocht en gebruikt worden**".

Deze twee stereotypen worden in deze publikatie aan de hand van Eindhovens en landelijk onderzoeksmateriaal onder de loep genomen.

een aantal opmerkingen vooraf

In deze publikatie komen de verschillende deelmarkten van het hele kunst- en culturaanbod aan bod. Is het gebruik van die culturele voorzieningen elitair? De term 'elitair' wordt bekeken tegen de achtergrond van twee bevolkingskenmerken, nl. opleidingsnivo en inkomensnivo. In de literatuur is de relatie opleidingsnivo en mate van cultuurdeelname veelvuldig beschreven. Zo zegt het Sociaal en Cultureel Rapport 1992 (SCP) hierover: "Hoewel de hoogte van het inkomen weinig of geen invloed heeft op de motieven om te participeren aan podiumkunsten, anders dan opleiding en opvoeding, horen de beter opgeleide belangstellenden voor de podiumkunsten wel veel meer dan evenredig tot het bovenste derde deel van de inkomensverdeling" en "Inkomensverschillen treden minder frequent op de voorgrond dan opleidingsverschillen".

Van 'elitair' wordt in deze publikatie gesproken als onder de 'cultuurminners' bij de betreffende culturele voorzieningen de hogere opgeleiden en de hogere inkomensgroepen als groep duidelijk overheersend zijn ten opzicht van de totale bevolking.

Bij het opleidingsnivo is in deze publikatie uitgegaan van de laatst (hoogst) genoten opleiding. Bij dit criterium is het niet belangrijk of men deze opleiding heeft afgerond met een diploma. Zo worden degenen die nog een opleiding volgen (leerlingen, studenten e.d.) op het nivo geplaatst van de opleiding die ze thans volgen.

Het gebruik van culturele voorzieningen is gemeten aan de hand van a) het bezoek in de afgelopen 12 maanden aan de verschillende culturele deelmarkten (b.v. toneelvoorstellingen, concerten, musea etc.) en b) de frekwentie van dat bezoek. De onderzoeksgegevens over het bezoek (punt a) zijn ontleend aan het 'Onderzoek Stadspanel Eindhoven ("Eindhovens Cultuuraanbod verkend"), oktober 1991'. De onderzoeksgegevens over de frekwentie van het bezoek (punt b) komen uit een landelijke onderzoek: "AVO'91" (Aanvullend voorzieningen-onderzoek). In onze panel-onderzoeken ontbreekt n.l. de frekwentie van de cultuurdeelname.

Het bezoek aan de deelmarkten is in deze publikatie zo breed mogelijk geïnterpreteerd. Bijvoorbeeld een bezoek aan toneel kan bestaan uit bezoeken aan toneelvoorstellingen van professionele of amateurgezelschappen in de stadsschouwburg of in een plaatselijk buurthuis/sociaal-cultureel centrum.

Een opmerking vooraf over de opvatting dat 'de culturele voorzieningen in Eindhoven slechts door enkelen bezocht zouden worden'.

Een snelle blik in het Jaarboek 1992 van de gemeente Eindhoven laat zien dat voor wat betreft het bezoeken van de **podiumkunsten** een viertal grote Eindhovense voorzieningen, nl. de Stadsschouwburg, het Muziekcentrum, Plaza Futura en de Effenaar al goed zijn voor **bijna een half miljoen bezoeken** op jaarbasis.

Nemen we daarbij de bezoeken aan de grotere **musea** (van Abbe, Kempenland, Prehistorisch Openlucht Museum) dan levert dat nog eens circa 123.000 bezoeken per jaar op.

Zie hiervoor nevenstaand overzicht.

	aantal bezoeken in 1992
Stadsschouwburg	180.165 1)
Muziekcentrum Frits Philips	174.772 2)
Plaza Futura	52.115
Cult. Centrum Effenaar	57.682
totaal podiumkunsten	464.734
Van Abbemuseum	40.800
Museum Kempenland	18.990
Prehistorisch Openluchtmuseum	63.000
totaal musea	122.790
1) seizoen 1991/'92	
2) seizoen 1992/'93	

In deze publikatie komt verder eerst de belangstelling die diverse groepen hebben voor kunst en cultuur aan bod. Deze belangstelling wordt vergeleken met het bezoek van mensen die zeggen wel eens in de afgelopen 12 maanden een of meerdere culturele deelmarkten bezocht te hebben. Tot slot zal aan de hand van het AVO-onderzoek ook nog een relatie gelegd worden met de frekwentie waarmee diverse groepen die kunst- en cultuuractiviteiten bezoeken.

De slotconclusie luidt dat we alles bij elkaar genomen moeten konstateren dat de belangstelling voor kunst en cultuur en de feitelijke deelname hieraan nog wel elitalr genoemd zou kunnen worden.

Hoger opgeleiden en in mindere mate hogere inkomensgroepen maken van het culturele aanbod meer en vaker gebruik dan de lagere nivo's. Een en ander varieert per culturele deelmarkt.

Maar voor het cultuurbeleid is het net zo interessant te weten, dat de middelbare en lagere opgeleiden en de middeninkomens in het algemeen gesproken voor meer dan helft tot tweederde gebruik maken van het culturele aanbod.

Gezien de omvang van deze groepen is het zelfs zo dat, ondanks de lagere frekventie waarmee zij van het culturele aanbod gebruik maken, deze groepen zelfs meer dan de helft van het totaal aantal bezoekers en bezoeken uitmaken. Dit gaat op voor het merendeel van de verschillende culturele deelmarkten.

de belangstelling voor kunst- en cultuur naar opleidings- en inkomensnivo

Naar opleidingsnivo zijn er grote verschillen in de belangstelling voor kunst en cultuur onder de Eindhovense bevolking. Het stereotyp dat hoger opgeleiden een grotere belangstelling aan de dag leggen wordt door het eerder genoemde onderzoek ('Eindhovens cultuuraanbod verkend') wel bevestigd, maar hierbij is een nuance wel op zijn plaats. Bekijken we daarvoor de categorie die zegt 'veel tot een gemiddelde belangstelling voor kunst en en cultuur' te hebben, dan valt meteen op dat de hoogst opgeleiden (hbo, wo) daarin duidelijk oververtegenwoordigd zijn. De laagst opgeleiden (geen, lo) en de categorie 'lbo t/m mavo' zijn daarbij ondervertegenwoordigd, terwijl de mensen met havo, mbo of vwo daarin evenredig vertegenwoordigd zijn. Gezien de omvang van de groepen is het van belang te constateren dat van al degenen die zeiden 'veel tot gemiddelde belangstelling te hebben' ruim 60% bestaat uit lager en middelbaar opgeleiden.

Naar inkomen bezien is het beeld wat meer divers. Nemen we ook hier de categorie 'veel tot gemiddelde belangstelling', dan blijken de mensen met een maand-inkomen van boven de f. 2.500,- licht oververtegenwoordigd te zijn (inkomen is hier overigens het netto inkomen van het gehele huishouden). De mensen daarentegen met een maand-inkomen tussen de f. 1.100,- en f. 2.500,- zijn ondervertegenwoordigd. De categorie onder de f. 1.100,- is echter evenredig vertegenwoordigd. Hierbij speelt uiteraard het aandeel van de studenten en van de starters op de arbeidsmarkt met een hogere opleiding een rol.

Maar ook hier geldt dat - getalsmatig gezien - het grootste deel (60%) van de belangstellenden komt uit de hoek van de verdieners tussen de f. 1.600,- en de f. 4.000,-. De inkomensgroepen daarboven als daaronder leveren ieder min of meer 20% van de belangstellenden.

Met andere woorden belangstelling voor kunst en cultuur komt voor 60% voor rekening van de lage en middelbaar opgeleiden en voor ruim 75% van lagere en middelbare Inkomens. Zie tabel 1.

tabel 1

De mate van belangstelling voor kunst en cultuur bij Eindhovenaren van 15-84 jaar, onderscheiden naar opleiding en inkomen, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	belangstelling voor kunst- en cultuur			totale steekproefbevolking (15-84jr)
	veel + gemiddelde belangst	weinig belangst.	nauwelijks belangst.	
opleidingsnivo:				
. geen, lo	5	14	24	12
. lbo, ulo, mavo	29	42	44	36
. havo, mbo, vwo	27	27	27	27
. hbo, wo	39	17	5	26
netto huish.inkomen per maand:				
. minder dan f. 1100	8	4	9	8
. f. 1100-1600	9	14	25	13
. f. 1600-2500	24	40	32	30
. f. 2500-4000	36	30	29	33
. f. 4000-5500	13	10	3	10
. f. 5500 of meer	10	2	2	6
totaal (N= 719)	100	100	100	100

deelname aan culturele activiteiten en voorzieningen naar opleidings- en inkomensnivo

Belangstelling voor iets is iets anders dan feitelijk gebruik zal men naar aanleiding van bovenstaande beschouwing opmerken.

Toch gaat hetzelfde verhaal als bij de belangstelling in feite ook op voor het wel eens deelnemen aan kunst en cultuur in het algemeen (los gezien van het effect van de verschillende culturele activiteiten en deelmarkten afzonderlijk). Uit het gemeentelijk onderzoek blijkt wederom het volgende.

Nemen we het bezoek van de Eindhovenaren aan een of meer culturele deelmarkten in de afgelopen 12 maanden, dan zien we dat de hoger opgeleiden relatief gezien meer zeggen wel eens een of meer deelmarkten in die periode bezocht te hebben dan de lager opgeleiden. Maar van de mensen die in de afgelopen 12 maanden wel eens een of meer deelmarkten bezochten, blijkt toch 70% gerekend te moeten worden tot de lager en middelbaar opgeleiden.

Hetzelfde geldt ook voor de actieve deelname in de zin van amateursche kunstbeoefening. Het aandeel van de mensen met een lagere genoten opleiding dan hbo en wo ligt daar op ruim 65%.

Naar inkomen zien we nagenoeg hetzelfde beeld als bij het belangstellings-verhaal. Zie tabel 2.

tabel 2

Deelname Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar, naar opleidingsnivo en inkomensklasse, aan culturele activiteiten en voorzieningen, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	actief bezig op cultureel gebied *)	bezoek aan een of meer cultur. deelmarkten **) in de afgelopen 12 mnd	totale steekproefbevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:			
. geen, lo	7	7	12
. lbo, ulo, mavo	29	33	36
. havo, mbo, vwo	31	30	27
. hbo, wo	33	30	26
netto huish.inkomen per maand:			
. minder dan f. 1100	9	8	8
. f. 1100-1600	9	10	13
. f. 1600-2500	24	27	30
. f. 2500-4000	38	37	33
. f. 4000-5500	13	12	10
. f. 5500 of meer	8	7	6
totaal	100 (N=388)	100 (N=575)	100 (N=719)

*) kunstbeoefening door amateurs (binnen en/of buiten verenigingsverband): actief op gebied van tekenen, schilderen grafisch werk, boetseren, beeldhouwen, pottenbakken, textiele werkvormen, zingen (b.v. in koor), muziek, toneel, mime, volksdans, ballet, fotografie/film ed. (geen vakantie- of familiefoto's)

**) toneel/cabaret, revue/show/circus, bibliotheek, film in bioscoop of filmhuis, klassieke muziek of opera, popconcerten, operette/musical of populaire muziek, jazz, dans/beweging of poppentheater, tentoonstellingen over beeldende kunst, musea, galerie of kunstuitleen

Konklusie: Het algemene beeld ten aanzien van de belangstelling voor en de deelname aan kunst en cultuur laat zien dat ook uit de hoek van de lage en middelbaar opgeleiden en lagere en middelbare inkomens veel gegadigden komen.

de deelmarkten

De vraag is vervolgens of de hierboven weergegeven konklusie overeind blijft als we de afzonderlijke culturele deelmarkten uit ons onderzoek in de analyse betrekken?

In de bijlage zijn deze deelmarkten weergegeven in de tabellen 1 t/m 10.

In het algemeen gesproken blijft ook voor de verschillende deelmarkten het beeld overeind dat van de mensen die zeggen wel eens naar zo'n deelmarkt te gaan er ook veel komen uit de lage en de middelbare opgeleiden. Zo geldt voor bijna alle deelmarkten dat circa 60 tot 75% van de categorie personen die wel eens naar zo'n deelmarkt gaat behoort tot de lager en middelbaar opgeleiden. Er zijn uiteraard deelmarkten die ten aanzien van deze categorie opgeleiden een ander percentage laten zien. Zo is het percentage lager en middelbaar opgeleiden het kleinst bij 'popconcerten' (ca. 45%) en 'musea, galerieën, kunsttuinen en tentoonstellingen over beeldende kunst' (ca. 50%), gevolgd door 'concerten van klassieke muziek of opera' (ca. 55%) en 'voorstellingen van dans en beweging en poppentheaters' (ca. 55%).

Vervolgens kunnen we konkluderen dat van degenen die zeggen wel eens een bepaalde deelmarkt bezocht te hebben steeds het grootste deel (circa 40%) blijkt te behoren tot de categorie mensen met een netto huishoudinkomen van f. 2500 - f. 4000.

Het aandeel bij de inkomensgroepen van meer dan f. 4000,- ligt in de meeste deelmarkten op ca. 20 á 30%. Alleen bij 'concerten van klassieke muziek of opera' ligt dit percentage op 40%, terwijl dit voor 'popconcerten' en 'films in bioscoop of filmhuis' resp. 15% en 17% bedraagt.

stadsschouwburg en muziekcentrum

De Stadsschouwburg is een aardig voorbeeld om eens te kijken of daar een doorsnee van de Eindhovense bevolking komt. Voor 'doorsnee' nemen we hier eveneens opleiding en inkomen. Uit ons onderzoek blijkt dat het bezoekersprofiel niet schrikbarend afwijkt van de verdeling in de totale bevolking. De hoger opgeleiden zijn daarin licht oververtegenwoordigd en de lager opgeleiden op hun beurt ondervertegenwoordigd. Wat ook hier geldt is dat ca. 70% van degenen die in 1991 de Schouwburg bezochten een lagere opleiding dan hbo en wo had.

Vervolgens blijkt dat van de categorie mensen die zegt wel eens naar de schouwburg te gaan, het grootste deel (circa 65%) behoort tot de middengroep met een inkomen van f. 1600 tot f. 4000. De inkomensprofielen van de bezoekers wijken ook hier niet overdreven veel af van die in de totale bevolking.

Zie hiervoor tabel 3.

tabel 3

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan de **Eindhovense Stadsschouwburg**, naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	bezocht in 1991 de schouwburg	totale steek- proefbevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	6	12
. lbo, ulo, mavo	30	36
. havo, mbo, vwo	33	27
. hbo, wo	31	26
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1100	6	8
. f. 1100-1600	7	13
. f. 1600-2500	24	30
. f. 2500-4000	39	33
. f. 4000-5500	15	10
. f. 5500 of meer	9	6
totaal	100 (N=247)	100 (N=801)

De schouwburg is kennelijk niet alleen afgestemd op een elitair publiek. Er is voor iedereen wat wils, van een Grieks drama tot een show van André van Duin of het kerstwintercircus.

Een ander voorbeeld is het bezoek aan het Muziekcentrum In Eindhoven. In de omnibus-enquête van nov. 1993 is gevraagd wie sinds sept. 1992 het muziekcentrum wel eens bezocht heeft. Tevens is gevraagd hoe vaak ze dat in die periode gedaan hebben.

In vergelijking met de stadsschouwburg zien we onder de bezoekers van het muziekcentrum een grotere vertegenwoordig van de 'hbo-ers en wo-ers' (41%). Zie tabel 4.

tabel 4

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan de **Eindhovens Muziekcentrum** sinds sept 1992, naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, nov 1993).

	bezocht sinds sept 1992 het muziekcentrum	totale steek- proefbevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	4	10
. lbo, ulo, mavo	28	37
. havo, mbo, vwo	27	25
. hbo, wo	41	28
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1250	7	9
. f. 1250-1800	7	14
. f. 1800-2800	20	25
. f. 2800-4300	32	30
. f. 4300-5800	19	14
. f. 5800 of meer	15	8
totaal	100 (N=1034)	100 (N=3552)

Ofschoon onder de bezoekers van het muziekcentrum de hogere inkomens flink oververtegenwoordigd zijn, wijken toch de inkomensprofielen van alle bezoekers niet echt veel af van die in de totale bevolking.

Zoals opgemerkt is in de omnibusenquête van 1993 ook gevraagd hoe vaak men in die periode naar het muziekcentrum is geweest. Het blijkt dat degenen met een hbo- of wo-opleiding in de periode sept 1992 - okt 1993 bijna 2 keer zo vaak naar het muziekcentrum gegaan zijn dan wat gemiddeld door de totale bevolking gedaan is. Dus er is niet alleen sprake van oververtegenwoordiging van deze groep, maar als ze gaan, gaan ze ook nog eens vaker dan degenen van de andere groepen. Toch moet gezien de grootte van de groepen gekonkludeerd worden dat uiteindelijk ruim 50% van de bezoeken aan het muziekcentrum uit de hoek komt van de mensen met een lager opleidingsniveau dan hbo en wo. Zie tabel 11 van bijlage 1.

Konklusie: de stadsschouwburg en het muziekcentrum worden min of meer door de doorsnee van de Eindhovense bevolking bezocht met een lichte oververtegenwoordiging van de hoger opgeleiden en de hogere inkomens. Bij een bezoek aan het muziekcentrum is het aandeel hoger opgeleiden sterker aanwezig dan bij de stadsschouwburg. Desondanks is ruim 50% van het bezoek te vinden bij de Eindhovenaren met een lagere opleiding dan hbo en wo.

De cijfers die hierboven zijn gepresenteerd - met uitzondering van het muziekcentrum - zeggen niets over het feitelijk jaargebruik van de onderscheiden groepen. Zo kan het zijn dat evenals bij het muziekcentrum hoger opgeleiden c.q. hogere inkomens meer keren per jaar naar de betreffende culturele voorzieningen gaan dan de lager opgeleiden en lagere inkomens. Dit gegeven is echter in ons onderzoek niet gevraagd. Maar zoals reeds vermeld hebben we deze informatie ontleend aan het landelijke onderzoek: AVO '91 (Aanvullend voorzieningen-onderzoek). De gegevens worden eveneens onderscheiden naar inkomens- en opleidingsniveau.

De volgende paragraaf gaat daar uitgebreid op in.

gemiddeld aantal bezoeken

Allereerst valt uit het Avo-onderzoek op dat het percentage mensen dat de betreffende culturele deelmarkten wel eens heeft gezocht heel goed overeenstemt met soortgelijke uitkomsten uit het Eindhovens onderzoek.

Verder komt ook in het Avo-onderzoek het algemene beeld naar voren dat ten aanzien van de deelname aan kunst en cultuur (= bezoeken van culturele deelmarkten) veel belangstelling ook komt uit de hoek van de lage en middelbaar opgeleiden en lagere en middelbare inkomens.

Zie hiervoor bijlage 2 van deze notitie.

Ten aanzien van de frekwentie van de verschillende culturele bezoeken kan het volgende worden opgemerkt.

Voor alle culturele deelmarkten geldt dat naarmate de opleiding hoger is ook het gemiddeld aantal bezoeken per jaar aan die deelmarkten toeneemt. De hoger opgeleiden (hbo, wo) leggen ruwweg gesproken 2 á 2,5 keer zoveel bezoeken af. Maar 50 á 60% van het totale bezoek aan de verschillende deelmarkten komt toch op rekening van de middelbaar opgeleiden (lbo t/m vwo).

Lager wordt door de laatst genoemde categorieën gescoord bij de bezoeken aan 'beroepstoneel', 'concerten van klassieke muziek', 'balletvoorstellingen' en 'filmhuis'; hun aandeel in deze bezoeken ligt tussen de 30 en ca 40%.

Naar inkomen ligt het verhaal anders. Daarbij zijn over 't algemeen de verschillen in cultuurparticipatie minder groot dan wanneer men kijkt naar het opleidingsnivo. Neem bijvoorbeeld het gemiddeld aantal bezoeken aan de onderscheiden deelmarkten van mensen met lage (onder 20 mille netto gezinsinkomen), middelbare (van 20 tot 43 mille) en hoge inkomens (boven 43 mille). De verschillen in het gemiddeld aantal bezoeken tussen die inkomensnivo's blijken bij veel deelmarkten klein te zijn en in sommige gevallen zo goed als te verwaarlozen. Om hierover toch nog iets op te merken, het valt op dat de laagste inkomens (onder de f. 20.000 netto) over 't algemeen gemiddeld meer bezoeken afleggen dan de middeninkomens (f. 20.000 - f. 43.000). De invloed van studenten en starters op de arbeidsmarkt met hogere opleidingen met inkomens onder de f. 20.000,- zal hierbij zeker een rol spelen.

Vervolgens gaat 't nog steeds op dat er onder de hogere inkomens relatief meer bezoekers zijn aan culturele deelmarkten dan onder de lagere inkomens, alhoewel de verschillen tussen de hoogste en de middelbare inkomens hierin niet zo groot meer blijken te zijn. 'Pantomime' en 'filmhuis' vormen hierop een uitzondering.

Van de andere kant bekeken is het ook zo dat ca. 50 tot 60% van de bezoeken aan bijna alle deelmarkten komen uit de hoek van mensen met inkomens onder de f. 43.000 netto per jaar. Voor 'ballet' (40%) en 'beroepstoneel' (45%) liggen die percentages lager en bij 'pantomime' (65%) en 'filmhuis' (69%) verrassend hoger.

Tot slot nog het volgende. Laten we de onderwijsvolgenden (studenten e.d.) buiten beschouwing in de hierboven weergegeven uitkomsten dan constateren we twee zaken:

- . de mate van cultuurparticipatie naar opleidingsnivo is tussen de totale groep en de groep minus de onderwijsvolgenden hetzelfde gebleven;
- . de mate van cultuurparticipatie naar inkomensnivo is tussen de totale groep en de groep minus de onderwijsvolgenden is voor de laagste inkomens anders geworden. In deze categorie vinden nu relatief iets minder bezoeken plaats ten gunste van de hogere inkomens.

Bijlage 1.

Cultuurgegevens uit het Onderzoek Stadspanel Eindhoven, oktober 1991.

- feitelijk bezoek in de afgelopen 12 maanden -

tabel 1

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan "toneel- en cabaretvoorstellingen", naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	feitelijk bezoek (25% van 15-84 jr)	totale bevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	10	12
. lbo, ulo, mavo	18	36
. havo, mbo, vwo	30	27
. hbo, wo	42	26
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1100	6	8
. f. 1100-1600	9	13
. f. 1600-2500	15	30
. f. 2500-4000	41	33
. f. 4000-5500	19	10
. f. 5500 of meer	10	6
totaal (N= 719)	100	100

tabel 2

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan "revue, show en circus", naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	feitelijk bezoek (20% van 15-84 jr)	totale bevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	19	12
. lbo, ulo, mavo	24	36
. havo, mbo, vwo	32	27
. hbo, wo	25	26
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1100	6	8
. f. 1100-1600	8	13
. f. 1600-2500	29	30
. f. 2500-4000	40	33
. f. 4000-5500	10	10
. f. 5500 of meer	8	6
totaal (N= 719)	100	100

tabel 3

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan "bibliotheek", naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	feitelijk bezoek (52% van 15-84 jr)	totale bevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	14	12
. lbo, ulo, mavo	21	36
. havo, mbo, vwo	30	27
. hbo, wo	35	26
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1100	9	8
. f. 1100-1600	10	13
. f. 1600-2500	23	30
. f. 2500-4000	38	33
. f. 4000-5500	13	10
. f. 5500 of meer	7	6
totaal (N= 719)	100	100

tabel 4

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan "films in bioscoop of filmhuis", naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	feitelijk bezoek (47% van 15-84 jr)	totale bevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	13	12
. lbo, ulo, mavo	17	36
. havo, mbo, vwo	34	27
. hbo, wo	36	26
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1100	13	8
. f. 1100-1600	8	13
. f. 1600-2500	24	30
. f. 2500-4000	38	33
. f. 4000-5500	12	10
. f. 5500 of meer	5	6
totaal (N= 719)	100	100

tabel 5

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan "concerten van klassieke muziek of opera", naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	feitelijk bezoek (17% van 15-84 jr)	totale bevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	11	12
. lbo, ulo, mavo	17	36
. havo, mbo, vwo	28	27
. hbo, wo	44	26
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1100	5	8
. f. 1100-1600	6	13
. f. 1600-2500	13	30
. f. 2500-4000	37	33
. f. 4000-5500	23	10
. f. 5500 of meer	17	6
totaal (N= 719)	100	100

tabel 6

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan "popconcerten", naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	feitelijk bezoek (17% van 15-84 jr)	totale bevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	4	12
. lbo, ulo, mavo	11	36
. havo, mbo, vwo	29	27
. hbo, wo	56	26
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1100	17	8
. f. 1100-1600	7	13
. f. 1600-2500	29	30
. f. 2500-4000	32	33
. f. 4000-5500	10	10
. f. 5500 of meer	5	6
totaal (N= 719)	100	100

tabel 7

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan "operette, musical, en concerten van populaire muziek", naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	feitelijk bezoek (20% van 15-84 jr)	totale bevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	22	12
. lbo, ulo, mavo	27	36
. havo, mbo, vwo	27	27
. hbo, wo	24	26
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1100	5	8
. f. 1100-1600	9	13
. f. 1600-2500	25	30
. f. 2500-4000	40	33
. f. 4000-5500	10	10
. f. 5500 of meer	11	6
totaal (N= 719)	100	100

tabel 8

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan "jazzconcerten", naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	feitelijk bezoek (13% van 15-84 jr)	totale bevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	9	12
. lbo, ulo, mavo	21	36
. havo, mbo, vwo	29	27
. hbo, wo	41	26
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1100	8	8
. f. 1100-1600	8	13
. f. 1600-2500	27	30
. f. 2500-4000	39	33
. f. 4000-5500	11	10
. f. 5500 of meer	8	6
totaal (N= 719)	100	100

tabel 9

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan "voorstellingen van dans en beweging en poppentheaters", naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	feitelijk bezoek (9% van 15-84 jr)	totale bevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	9	12
. lbo, ulo, mavo	24	36
. havo, mbo, vwo	24	27
. hbo, wo	43	26
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1100	6	8
. f. 1100-1600	8	13
. f. 1600-2500	23	30
. f. 2500-4000	42	33
. f. 4000-5500	17	10
. f. 5500 of meer	4	6
totaal (N= 719)	100	100

tabel 10

Bezoek van Eindhovenaren van 15 t/m 84 jaar aan "musea, galerieën, kunstuitleen en tentoonstellingen over beeldende kunst", naar opleidingsnivo en inkomensklasse, in % (Stadspanel Eindhoven, okt 1991).

	feitelijk bezoek (39% van 15-84 jr)	totale bevolking (15-84jr)
opleidingsnivo:		
. geen, lo	8	12
. lbo, ulo, mavo	19	36
. havo, mbo, vwo	25	27
. hbo, wo	49	26
netto huish.inkomen per maand:		
. minder dan f. 1100	9	8
. f. 1100-1600	9	13
. f. 1600-2500	17	30
. f. 2500-4000	35	33
. f. 4000-5500	18	10
. f. 5500 of meer	12	6
totaal (N= 719)	100	100

tabel 11

Bezoeken aan Eindhovenens muziekcentrum in de periode sept. 1992 - okt. 1993, naar aantal en frekwentie, in % (Stadspanel Eindhoven, nov 1993)

	aantal bezoeken sept 1992-okt 1993 in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking (15-84jr)	totale bevolking (15-84jr)
opleiding:			
. geen, lo	3	0,3	10
. lbo, ulo, mavo	22	0,5	37
. havo, mbo, vwo	27	0,9	25
. hbo, wo	48	1,4	28
totaal, in % absoluut	100 2972	0,8	100 3552

bijlage 2.

Cultuurgegevens uit het landelijke onderzoek: AVO '91 (Aanvullend Voorzieningenonderzoek).

Van alle hieronder onderscheiden **deelmarkten** zijn tabellen gepresenteerd over bezoekers aantallen en bezoekfrequentie, onderscheiden naar opleiding en inkomen.

Tussen haakjes zijn de aantallen en percentages weergegeven exclusief onderwijsvolgenden (=8% van 15-84jr).

1. totaal bezoeken aan alle deelmarkten (72% van de 15 t/m 84 jarigen)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen,lo)	7	3 (4)	1,5 (1,3)	14
. middelbaar (lbo,mavo, mulo,mbo,havo/vwo)	64	52 (53)	4,9 (4,5)	64
. hoger (hbo,wo)	29	45 (43)	12,2 (11,4)	22
totaal, in %	100	100	6,0	100
absoluut	7742	64770		10800
netto inkomen per jaar (hfd+prtnr):				
. < 20.000	11	15 (10)	7,5 (5,2)	12
. 20.000 - 43.000	47	41 (42)	4,8 (4,4)	52
. > 43.000	42	44 (48)	7,7 (7,3)	36
totaal, in %	100	100	6,1	100
absoluut	6862	58325		9525

2. bezoeken aan toneel (25% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen,lo)	7	5 (5)	0,2 (0,2)	14
. middelbaar (lbo,mavo, mulo,mbo,havo/vwo)	57	51 (52)	0,5 (0,5)	64
. hoger (hbo,wo)	36	44 (43)	1,3 (1,3)	22
totaal, in %	100	100	0,7	100
absoluut	2649	7225		10800
netto inkomen per jaar (hfd+prtnr):				
. < 20.000	12	12 (8)	0,7 (0,5)	12
. 20.000 - 43.000	43	38 (40)	0,5 (0,5)	52
. > 43.000	45	50 (52)	0,9 (0,9)	36
totaal, in %	100	100	0,7	100
absoluut	2311	6353		9525

3. bezoeken aan beroepstoneel (14% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen,lo)	4	3 (3)	0,1 (0,1)	14
. middelbaar (lbo,mavo, mulo,mbo,havo/vwo)	48	43 (45)	0,3 (0,3)	64
. hoger (hbo,wo)	48	54 (53)	1,0 (1,0)	22
totaal, in %	100	100	0,4	100
absoluut	1524	4359		10800

netto inkomen per jaar (hfd+prtnr):

. < 20.000	12	12 (8)	0,4 (0,3)	12
. 20.000 - 43.000	36	33 (35)	0,3 (0,3)	52
. > 43.000	52	55 (57)	0,6 (0,6)	36
totaal, in %	100	100	0,4	100
absoluut	1334	3810		9525

4. bezoeken aan cabaret (13% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen,lo)	4	3 (3)	0,1 (0,1)	14
. middelbaar (lbo,mavo, mulo,mbo,havo/vwo)	54	52 (54)	0,2 (0,2)	64
. hoger (hbo,wo)	42	45 (43)	0,5 (0,5)	22
totaal, in %	100	100	0,3	100
absoluut	1369	2735		10800

netto inkomen per jaar (hfd+prtnr):

. < 20.000	12	12 (7)	0,3 (0,2)	12
. 20.000 - 43.000	38	35 (37)	0,2 (0,2)	52
. > 43.000	49	53 (56)	0,4 (0,4)	36
totaal, in %	100	100	0,3	100
absoluut	1184	2387		9525

5. bezoeken aan concert van klassieke muziek (15% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen, lo)	5	4 (4)	0,1 (0,1)	14
. middelbaar (lbo, mavo, mulo, mbo, havo/vwo)	46	42 (42)	0,3 (0,3)	64
. hoger (hbo, wo)	49	54 (54)	1,2 (1,2)	22
totaal, in %	100	100	0,5	100
absoluut	1611	5130		10800
netto inkomen per jaar (hfd+prtnr):				
. < 20.000	12	11 (9)	0,5 (0,4)	12
. 20.000 - 43.000	38	37 (38)	0,3 (0,4)	52
. > 43.000	50	52 (53)	0,7 (0,7)	36
totaal, in %	100	100	0,5	100
absoluut	1467	4682		9525

6. bezoeken aan opera/operette (6% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen, lo)	9	9 (9)	0,1 (0,1)	14
. middelbaar (lbo, mavo, mulo, mbo, havo/vwo)	53	47 (47)	0,1 (0,1)	64
. hoger (hbo, wo)	38	44 (44)	0,2 (0,2)	22
totaal, in %	100	100	0,1	100
absoluut	626	1231		10800
netto inkomen per jaar (hfd+prtnr):				
. < 20.000	11	12 (10)	0,1 (0,1)	12
. 20.000 - 43.000	41	37 (37)	0,1 (0,1)	52
. > 43.000	48	51 (53)	0,2 (0,2)	36
totaal, in %	100	100	0,1	100
absoluut	541	1045		9525

7. bezoeken aan concerten van populaire muziek, pop, jazz, musical, pop-opera (26% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen,lo)	3	2 (2)	0,1 (0,1)	14
. middelbaar (lbo,mavo, mulo,mbo,havo/vwo)	62	57 (60)	0,6 (0,6)	64
. hoger (hbo,wo)	35	41 (38)	1,3 (1,1)	22
totaal, in %	100	100	0,7	100
absoluut	2841	7724		10800

netto inkomen per jaar (hfd+prtnt):

. < 20.000	13	18 (12)	1,1 (0,7)	12
. 20.000 - 43.000	43	42 (44)	0,6 (0,5)	52
. > 43.000	44	40 (44)	0,8 (0,8)	36
totaal, in %	100	100	0,7	100
absoluut	2536	6899		9525

8. bezoeken aan balletvoorstellingen (4% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen,lo)	3	2 (2)	0,01 (0,01)	14
. middelbaar (lbo,mavo, mulo,mbo,havo/vwo)	39	34 (32)	0,1 (0,1)	64
. hoger (hbo,wo)	58	64 (66)	0,3 (0,3)	22
totaal, in %	100	100	0,1	100
absoluut	496	1100		10800

netto inkomen per jaar (hfd+prtnt):

. < 20.000	14	11 (6)	0,1 (0,1)	12
. 20.000 - 43.000	31	29 (28)	0,1 (0,1)	52
. > 43.000	55	60 (66)	0,2 (0,2)	36
totaal, in %	100	100	0,1	100
absoluut	461	1049		9525

9. bezoeken aan pantomime (1% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen, lo)	4	2 (2)	0,003 (0,003)	14
. middelbaar (lbo, mavo, mulo, mbo, havo/vwo)	51	62 (59)	0,02 (0,01)	64
. hoger (hbo, wo)	45	36 (39)	0,03 (0,03)	22
totaal, in %	100	100	0,02	100
absoluut	142	232		10800
netto inkomen per jaar (hfd+prtnr):				
. < 20.000	13	18 (11)	0,03 (0,02)	12
. 20.000 - 43.000	50	47 (48)	0,02 (0,01)	52
. > 43.000	37	35 (41)	0,02 (0,02)	36
totaal, in %	100	100	0,02	100
absoluut	129	200		9525

10. bezoeken aan bioscoop (44% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen, lo)	4	3 (3)	0,3 (0,3)	14
. middelbaar (lbo, mavo, mulo, mbo, havo/vwo)	62	59 (61)	1,7 (1,5)	64
. hoger (hbo, wo)	34	38 (36)	3,2 (2,7)	22
totaal, in %	100	100	1,8	100
absoluut	4709	19774		10800
netto inkomen per jaar (hfd+prtnr):				
. < 20.000	12	15 (10)	2,4 (1,5)	12
. 20.000 - 43.000	43	43 (45)	1,5 (1,3)	52
. > 43.000	45	42 (45)	2,2 (2,0)	36
totaal, in %	100	100	1,9	100
absoluut	4201	17870		9525

11. bezoeken aan filmhuis (6% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen,lo)	2	1 (0,4)	0,02 (0,01)	14
. middelbaar (lbo,mavo, mulo,mbo,havo/vwo)	35	31 (31)	0,1 (0,1)	64
. hoger (hbo,wo)	63	68 (69)	0,7 (0,6)	22
totaal, in %	100	100	0,2	100
absoluut	627	2486		10800
netto inkomen per jaar (hfd+prtnr):				
. < 20.000	22	26 (18)	0,5 (0,3)	12
. 20.000 - 43.000	42	43 (47)	0,2 (0,2)	52
. > 43.000	36	31 (35)	0,2 (0,2)	36
totaal, in %	100	100	0,3	100
absoluut	589	2340		9525

12. bezoeken aan galerie (23% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen,lo)	6	6 (6)	0,2 (0,2)	14
. middelbaar (lbo,mavo, mulo,mbo,havo/vwo)	51	46 (47)	0,5 (0,4)	64
. hoger (hbo,wo)	43	48 (47)	1,3 (1,4)	22
totaal, in %	100	100	0,6	100
absoluut	2484	6772		10800
netto inkomen per jaar (hfd+prtnr):				
. < 20.000	11	13 (10)	0,7 (0,6)	12
. 20.000 - 43.000	40	39 (40)	0,5 (0,5)	52
. > 43.000	49	48 (50)	0,9 (0,9)	36
totaal, in %	100	100	0,6	100
absoluut	2225	6085		9525

13. bezoeken aan museum (39% van de bevolking)

	aantal bezoekers	aantal bezoeken per jaar, in %	gemiddeld aantal bezoeken per jaar, totale bevolking van 15 t/m 84 jaar	totale bevolking van 15 t/m 84 jaar
opleiding:				
. lager (geen, lo)	6	4 (4)	0,3 (0,3)	14
. middelbaar (lbo, mavo, mulo, mbo, havo/vwo)	56	49 (50)	0,8 (0,8)	64
. hoger (hbo, wo)	38	47 (46)	2,3 (2,3)	22
totaal, in %	100	100	1,1	100
absoluut	4244	11587		10800
netto inkomen per jaar (hfd+prtnr):				
. < 20.000	11	13 (10)	1,2 (0,9)	12
. 20.000 - 43.000	44	41 (42)	0,9 (0,8)	52
. > 43.000	45	46 (48)	1,4 (1,4)	36
totaal, in %	100	100	1,1	100
absoluut	3810	10456		9525